

TRIDESET GODINA GALERIJE STARI GRAD ĐURĐEVAC

Trideseta obljetnica Galerije Stari grad u Đurđevcu značajan je jubilej za podravski kraj zbog svojeg kontinuiteta i identiteta kulturnog stvaralaštva čija inicijacija srećom nije ostala na razini pokušaja ili pomodarstva. Godine 1976. zbog niza okolnosti u kulturnoj javnosti, nametnula se potreba galerijskog okupljanja likovnih stvaratelja. Razlog tome nije bila samo potreba prezentacije recentne produkcije, nego i mogućnost suočavanja s prosudbom javnosti, one laičke i stručne. No, da ne bi bilo nejasnoća, likovne izložbe, a time i likovna okupljanja u đurđevačkom kraju, imaju znatno dužu povijest, što znači da ono ne počinje prije tri desetljeća.

Prema sjećanjima starijih Đurđevčana i zapisima u lokalnim tiskovinama, kulturna pa tako i likovna okupljanja, imala su u prvoj polovici prošlog stoljeća drugačije forme, nego što je to danas. Tridesetih godina đurđevački su se kulturnjaci često okupljali u čitaonici "Graničara" u kući Bože Radoševića, pokraj gostionice.

Početak četrdesetih godina u središtu mjesta, u zgradi Seljačke udruge, otvoren je Dom kulture kojeg uređuje Štef Kušec. Uređen je svojevrsni multimedijalni prostor, koji postupno prerasta u središte kulturno-prosvjetnog života Đurđevca. To je bio i javni prostor gdje se prezentiralo kulturno stvaralaštvo pa tako i likovna djela.

Godine 1953. priređena je i likovna izložba na kojoj su izlagali Josip Kovačić, Vinko Derežić, Vlado Jagarinac, Ivanka Malez, Dorica Molnar i mladi slikari Martin Kopričanec, Stjepan Stankir, Stjepan Stanešić, Ivan Stanešić, Tomo Jalžabetić te kipari Ivan Tomerlin i Antun Zebec. To je razdoblje kada se i u Đurđevcu javlja sve više samoukih slikara pod utjecajem "Hlebinske škole", tako da je nastala potreba za uređenjem prikladnog galerijskog prostora.

Istodobno aktivan je i rad u osnovnoj školi. Predvođeni nastavnikom Antunom Perokovićem, priređuju se izložbe učeničkih radova koje dobivaju priznanja od publike, a autori nagrađivani. Iz tih školskih klupa nikao je niz danas poznatih slikara. Očito je da su tadašnji poticaji i daljnje likovno praćenje i usmjeravanje bili višestruko korisni. Kao sjećanje na to razdoblje održana je 1991. godine u Galeriji Stari grad, izložba pod nazivom "Generacija" na kojoj je izlagalo 25 "Perokovićevih đaka" (P. Topljak, Z. Homen, V. Markar, Ž. Seleš, A. Lenhard-Antolin, M. Sulimanec, V. Mlinjarić, Ž. Car, M. Štimac, H. Šantek – Hrašćanec, Đ. Janči i dr.).

Godine 1966. Narodno sveučilište organizira u prostoru čitaonice izložbu slika i crteža đurđevačkog slikara i likovnog pedagoga Josipa Turkovića, s popratnim katalogom. Ovaj slikar bio je jedan od rijetkih koji nije pripadao naivnom izričaju, već je stvarao svoj originalni figuracijski izraz kroz neke nadrealističke forme.

U "Đurđevačkom vjesniku" zabilježena je i jedna izložba u povodu VI. susreta mladih 1968. godine (u sklopu kojeg je održana i prva Legenda o Picokima, tada izvedena pod nazivom Napad Turaka na Stari grad). Tom prigodom izloženo je 50 radova 17 autora (P. Topljak, Ž. Korošec, A. Kraljic, M. Žufika, M. Horvat, J. Kovačić, D. Štefan i dr.). Iste godine, u organizaciji Omladinske organizacije Ledine, u "Komesarnici" priređena je i prva samostalna izložba đurđevačkog slikara – Pere Topljaka.

S vremena na vrijeme, uz razne prigode, priređuju se skupne i samostalne izložbe i u drugim javnim prostorima (Šumarija, Općinska vijećnica, Knjižnica i čitaonica, Stari grad), najčešće u organizaciji Narodnog sveučilišta. Osnivanjem Likovnog udruženja Đurđevac stvara se temelj institucionalnog djelovanja jedne likovne ustanove kao udruge građana sa svojim sjedištem i svojom galerijom na adresi Starogradska 21, utvrda Stari grad.

Udruga je okupila tridesetak likovnih amatera različitog stilskog određenja s područja đurđevačke Podravine i šire. Zbog isforsiranosti naivnog slikarstva i kiparstva, koje je tada bilo i vrlo unosan posao, veći dio članova nije se ni usudio ili nije htio izaći iz takvog okruženja.

Osnivanje Likovnog udruženja inicirala je i podržavala tadašnja općinska vlast, ne samo deklarativno, nego i materijalno – uredivši galerijski prostor i dajući financijsku podršku. Udruga je pak takvo povjerenje opravdala u punoj mjeri, stvorivši respektabilno mjesto u kulturnom životu regije kao poželjno mjesto za izlaganje i kao rado viđena udruga u drugim galerijama.

U petnaestak godina aktivnog djelovanja, Likovno je udruženje okupilo više od 70 podravskih slikara i kipara, među njima i onih s potvrđenom reputacijom u širim razmjerima pa i nekoliko profesionalnih slikara. To je razdoblje izrazite prevage naivnog izraza, barem u ovim krajevima Hrvatske, gdje hlebinska galerija postaje žarištem likovnih događanja s prepoznatljivim znakom diljem svijeta.

Međutim, đurđevačka galerija imala je nešto drugačiju koncepciju. Ona nije bila trendovska, a izlagački se program koncipirao tako da je širom otvorio vrata različitim poetikama. Upravo ta raznolikost imala je i jaku utilitarnu važnost, a ujedno je stvorila stalan interes izlagača, likovne publike, likovne kritike i javnih medija. Bez obzira što se prema nekim razmišljanjima ova galerija nije nikada profilirala, ona je uspjela.

Jednom godišnje obvezno su se održavale likovne smotre članova kao neka vrsta godišnjeg izvješća na kojem su javnost i posjetitelji mogli valorizirati njihova likovna kretanja i dosege. Bilo je tu i žučnih rasprava, neslaganja i neprihvaćanja kritičkih stavova, kritike i kritizerstva. Dugo su znale potrajati rasprave o nekoj novoj slici, "štimalo" se nekim novim slikarskim patentom i potajno osluškivalo "kaj vele drugi". To je i vrijeme nezaboravnih druženja mladih i starih kolega. Rado se svi sjećaju drvorezbara Marka Matkova, koji je bio gotovo dio galerijskog inventara, Ivana Tomerlina, Stjepana Stankira i mnogih drugih. Između godišnjih smotri organizirale su se samostalne i tematske izložbe, gostovalo po zemlji i inozemstvu i često razmjenjivale izložbe s drugim galerijama i srodnim udrugama. Ugodno je bilo vidjeti na izložbama i obične seljačke ljude, posebno starije žene u obilasku nakon nedjeljne mise, odjevene u svečano ruho, s obveznom torbicom i "Glasom Koncila" u ruci.

Bez obzira na određene programske oscilacije i pojedine ustupke, neosporna je, pa čak usudio bih se reći i povijesna uloga Likovnog udruženja Đurđevac, prije svega zbog stvaranja kulturnog ozračja u gradu koji traje i danas. Ova je udruga u svojih petnaestak godina djelovanja imala više od 70 zajedničkih nastupa u zemlji i inozemstvu i organizira-

la 16 gostujućih izložbi. Bilo je tu i niz drugih kulturnih projekata poput grafičkih mapa, uređenje javnih prostora i interijera u gradu, itd. Nove životne okolnosti likovnih entuzijasta i neki drugi prioriteti u kulturnoj politici, doveli su do postupnog gašenja Likovnog udruženja. Bilo je nakon toga nekih pokušaja ponovnog okupljanja, ali bez uspjeha.

Nakon adaptacije dijela utvrde na I. katu, Galerija Stari grad nastavlja s radom u znatno većem izložbenom prostoru. U tri salona tijekom godine izmjenjuju se izložbeni projekti, dok je u jednom salonu postavljen Zavičajni fundus. Galerija je tada u sastavu Narodnog sveučilišta s profesionalnim voditeljem – kustosom. Ove poslove obavlja književnica Božica Jelušić sve do 1992. godine kada dolazi do reorganizacije javnih ustanova u Đurđevcu. Te godine osniva se Centar za kulturu u čiji sastav ulazi Gradska knjižnica i čitaonica te Galerija Stari grad. Ravnateljem ustanove i voditeljem galerije imenovan je Zdravko Šabarić. Zbog proširenja galerije, a slijedom toga i djelatnosti, godine 1998. zapošljava se kao kustosica Edita Janković Hapavel, koja od 2001. godine obavlja i poslove ravnateljice ustanove.

ZAVIČAJNI FUNDUS

Zavičajni fundus Galerije Stari grad formiran je 1989. godine u jednom od salona galerije površine 97 m². Za prvu postavu izloženi su radovi iz fundusa bivšeg Likovnog udruženja i radovi u vlasništvu tadašnje Općine Đurđevac.

Iako ne previše bogat brojem, (na promotivnoj postavi izloženo je 25 radova), zavičajni je fundus već tada imao nekoliko vrlo vrijednih radova **Ivana Generalića, Mije Kovačića, Franje Viktora Šignjara, Josipa Turkovića, Katarine Henc** i drugih.

Nešto otkupom tadašnjeg SIZ-a kulture općine Đurđevac, nešto donacijom "Sloge", a najviše darovanjem samih umjetnika, fundus se vrlo brzo udvostručio, da bi danas brojio 168 djela. Pored spomenutih, navodimo i ostale autore, (prema upisu): N. Pivac, Z. Forko, S. Stankir, S. Ščetalčić, H. Tikveša, J. Duvnjak, B. Puškaš, Z. Huzjak, I. Tomerlin, Ž. Bečaj, Z. Šabarić, M. Peti Božić, I. Večenaj, J. Šimić, M. Horvat, B. Salamaha, D. Lončarić, N. Švegović Budaj, D. Bešenić, P. Topljak, Z. Homen, Ž. Seleš, R. Špoljar, M. Benaković, I. Lacković Croata, Ž. Korošec, S. Živko, A. Verhas, B. Vujanović, B. Puškaš, V. Nevjestić, A. Bocak, Ž. Mucko, J. Generalić, M. Kopričanec, D. Jamnić, Đ. Skelin, M. Jakubin, I. Andrašić, R. Wra-na, M. Glavnik, J. Boltižar, V. Vočanec, Ž. Car, J. Gregurić, P. Grgec, S. Jozić, M. Jurković, M. Kern, I. Kolar, L. Pavić, V. Mlinjarić, G. Špoljar Andrašić, M. Štimac, S. Tešankić, D. Takač, M. Tijardović, D. Varga, Đ. Zvonar, B. Zlatar Milinković, B. Idžojtić, H. Šercar, E. Grgac, I. Rep, V. Srimšek, M. Drmić, J. Štauber, Z. Rajković, G. Mocenni, G. Grgac, H. Petrić, B. Radinović, T. Periša, K. Heidler, Z. Merlin, A. Bassi, M. Frčko, M. Pavlović, F. Kovačić, Ž. Toplak, T. Pavletić, S. Ouchi, P. Petrović, I. Cvijić, V. Ivezić, M. Vukres, B. Paladin i Lj. Matulec.

Malo statistike

Od 1976. godine do danas u Galeriji je organizirano gotovo tri stotine izložaba. To su bile uglavnom likovne izložbe, ali bilo je i niz drugih – dokumentarističkih, etnografskih, prirodoslovnih, prigodnih koncerata, književnih susreta, predavanja i drugih kulturnih sadržaja. Gotovo cijelo vrijeme Galerija Stari grad bila je središnje kulturološko okupljalište, prije svega zbog funkcionalnog prostora i načina organizacije izlagačkih programa.

U početnom periodu izložbe su organizirane uglavnom kao sastavni dio programa središnje đurđevačke manifestacije Legende o Picokima i eventualno još jedna ili dvije, da

bi se vremenom broj postava povećavao. Najviše ih je organizirano 1994. godine – čak 17, a danas se ovaj broj ustalio na desetak izložaba godišnje.

VRSTE IZLOŽBI	Broj izložbi
LIKOVNE SAMOSTALNE	90
LIKOVNE SKUPNE	56
ETNOGRAFSKE	10
DOKUMENTARISTIČKE	7
PRIRODOSLOVNE	3
FOTOGRAFIJA	20
HRVATSKE LIKOVNE	154
INOZEMNE LIKOVNE (SAMOSTALNE I SKUPNE)	6
HRVATSKE/INOZEMNE, LIKOVNE	3

NOVI GALERIJSKI PROSTOR I DONACIJA ILC

Najposjećeniji i najatraktivniji prostor u cjelokupnom galerijskom kompleksu svakako je potkrovlje utvrde. Prostor je adaptiran i otvoren za javnost u prosincu 1997. godine radi prihvata, smještaja i prezentacije donacije umjetnina Ivana Lackovića Croate. U tlocrtnoj poziciji prostor slijedi osnovni poligonalni oblik (nepravilni oktogon) površine 681 m iskoristivog galerijskog prostora.

Osim svojim sadržajem, interijer je zanimljiv i sa svojom originalnom krovnom konstrukcijom, sustavom tzv. dvostruke visulje, izvedene tesianom hrastovom građom. Da bi se prezentirao takav izvorni interijer bilo je potrebno izvesti neke složene statičko-konstrukcijske prilagodbe shodno novoj namjeni. Na tom zadatku angažiran je niz stručnjaka posebno s Arhitektonskog fakulteta iz Zagreba, u suradnji s Državnom upravom za zaštitu spomenika kulture. Rezultat toga je vrlo lijep novo stari ambijent s vidljivim spletom greda i rogova i vidljivom datacijom postanka (J. Sieber, 1872/4.).

Svečanim otvorenjem novog galerijskog prostora 6. prosinca 1997. godine, koji je bio prvorazredni događaj za cijelu zemlju, đurđevačka galerija Stari grad još je više ojačala svoju poziciju na kulturološkoj karti Hrvatske.

Ivan Lacković Croata već je i ranije donirao više stotina umjetnina iz svoje zbirke, povremeno izlagane u Đurđevcu i drugim galerijama. Te su izložbe bile najave nečeg novog, značajnog i trajnog i na neki način opravdanje velikih sredstava koje je Grad izdvojio za ovaj projekt.

Zanimljivo je istaknuti da donator nije želio zaokružiti svoju donaciju konačnim uređenjem i otvorenjem domicilnog prostora, nego ga je stalno nadopunjavao. Tko zna kako bi donacija izgledala da, nažalost, iznenadna smrt (28. kolovoza 2004. god.) nije prekinula ovo višegodišnje kontinuirano pritecanje umjetničkih predmeta iz nepresušnog vrela u Ilirskoj 10 u Zagrebu.

Mnogi su postavili pitanje, uz čuđenje, zbog čega je svoju bogatu zbirku u koju je uložio znatna sredstva, odlučio na kraju darovati zavičaju. Odgovor na to pitanje logičan

je za sve one koji su poznavali ovog iznimnog čovjeka, a i on sam je o svojoj gesti jednom rekao:

“Ja sam davno počeo skupljati, ne radi vrijednosti, mene nikad nije zanimala vrijednost, nego me zanimalo ono nešto što čovjeku pobudi osjećaje, što je lijepo.

... Čovjek se sam ne može radovati. Ako svoju radost ne možeš s nekim podijeliti, onda to prava radost nije. A čemu skupljati to blago zemaljsko, jer je to sve materija. Ali ono što je stvoreno kažu da je to umjetnost. Ali nikada do dana današnjega nitko nije protumačio što je umjetnost.

Putovao sam svijetom, skupljao sve te krpice i postalo ih je previše, morao sam ih nekom pokloniti. “ (Ivan Lacković Croata, izjava za HRT, 7. prosinca 1997.).

GALERIJA STARI GRAD DANAS

Galerija Stari grad danas ispunjava svoju ulogu lokalnog kulturnog stjecišta s tendencijom stvaranja šireg identiteta. Galerija je svoj ugled stvarala godinama, dugoročnim osmišljenim programima uz potporu gradske, županijske i državne vlasti. Takav koncept i kontinuitet ulaganja prepoznato je i u resornom ministarstvu dajući ovoj galeriji određeni ekskluzivitet kao izložbenom prostoru s potrebnom licencom, što nije beznačajno za profesionalne umjetnike.

Postojeći kratkoročni i dugoročni razvojni planovi ambiciozni su, vezani uz kadrovsku i prostornu problematiku, ali ostvarenje će biti ovisno prije svega o lokalnoj politici i zastupljenosti u gradskom proračunu. Jedan od tih planova je adaptacija dijela utvrde na I. katu za Zavičajni muzej, za koji je krajem prošle godine izrađena projektna dokumentacija.

Potencijalnom posjetitelju svakodnevno su dostupne za razgledavanje četiri izložbe i to u malom salonu, velikom salonu te dvije stalne postavbe: Zavičajni fundus i Donacija ILC.

JUBILARCI

Prigodom obilježavanja 20 godišnjice Galerije Stari grad, 1996. godine, postavljena je izložba slikara koji su u ovim prostorima samostalno izlagali u proteklih 20 godina. Tada je izložen 71 rad 42 autora. Nastavljajući obljetničku tradiciju, desetljeće kasnije, priređena je ova izložba na koju je pozvano 39 autora koji su u proteklom razdoblju ovdje samostalno izlagali. Nažalost, u međuvremenu preminulo je četvero izvanrednih umjetnika koji su ovdje predstavljeni sa svojim zadnjim radovima. To su: **Mara Puškarić, Vladimir Srimšek, Ivan Tomerlin i Rudolf Špoljar**. Ostali autori, odnosno većina njih, predstavljeni su sa svojim uglavnom recentnim radovima, pridružujući se na taj način ovoj obljetnici.